

УДК: 821.161.2-2.09

Луцишин Р. - ст. гр. СІ – 31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ БУНТ У ДРАМАТИЧНИХ ПОЕМАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ОРГІЯ» ТА «НА ПОЛІ КРОВІ»

науковий керівник: к. філол. н., доц. Назаревич Л. Т.

Lutsyshyn R.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

EXISTENTIAL REVOLT IN THE DRAMA POEM'S BY LESIA UKRAINKA «ORGY» AND «ON THE FIELD OF BLOOD»

Supervisor: Nazarevych L.

Ключові слова: бунтарство, драматична поема, екзистенціалізм, вибір, свобода.

Keywords: revolt, dramatic poem, existential, choice, freedom.

На основі драматичних творів Лесі Українки «На полі крові» та «Оргія» маємо на меті розкрити маловідомі для широкого загалу факти з життя і творчості письменниці. Життєвий та творчий шлях Лариси Петрівни вивчали такі відомі критики, як М. Зеров, І. Франко, М. Євшан, М. Драй-Хмара, В. Погребенник, О. Гончар, С. Павличко, О. Забужко та багато інших, на праці яких ми й опирались. Наше завдання — висвітлити мотиви екзистенц-філософії у драмі Лесі Українки «На полі крові».

Вважаємо за доцільне попередньо окреслити термінологію. Зокрема в «Словнику української мови» зазначено: «Бунтарство — виявлення непокори, виступ проти пригнічення» [1, с. 158]. Досліджуючи мотиви бунту в драмі Лесі Українки, передусім потрібно акцентувати на зародженні бунтарства в житті письменниці. Цей процес розпочався з самого дитинства, коли вивчаючи історію та міфологію давнього Риму та Греції, Леся захоплювалася героїчними постатями, їхньою відважністю та незламністю. Письменниця зробила «культурну революцію» в історії, «переписавши» частину античної та юдео-християнської міфології таким чином, що кожен класичний сюжет постав оберненим із міфу патріархального — на повноформатно — «жіночий».

Проблему екзистенційного вибору та бунту жінки висвітлено в поемі «Оргія». Головна героїня твору Неріса свідомо вибирає своє внутрішнє Я, йдучи проти волі свого чоловіка (треба зауважити, що в ті часи було злочином задоволення потреби відчувати себе танцівницею). Згодом Леся Українка змальовує ситуацію абсурду, яка стає поштовхом до самоусвідомлення: Неріса ставить під сумнів слова свого чоловіка, тим самим підштовхуючи його до небажаного вибору, говорячи: «Бо я не відступлюсь від свого слова, — / коли не ти, то я здобуду слави, / і то сьогодні. Я доволі ждала» [5, с. 79].

Звісно, екзистенційний спротив Неріси вплинув на подальший розвиток подій, адже її зрада потягнула за собою чимало неприємних речей, зокрема й те, що головний герой вчинив самогубство, задушивши себе струною. Леся Українка на перший план вивела не так жінку, як її бунтівну натуру, саме цей внутрішній спротив і допомагає подолати стереотипи патріархального суспільства. Таким чином вона доводить —

досягти мети можна, а життя «іншого» не є завадою. В «Оргії» прочитуємо наскрізний мотив: свобода вибору особистості — найбільша цінність (але кожен має сам вирішити, як жити далі з таким вибором). Безперечно, цей твір наповнений низкою інших мотивів та питань для розгляду, але припускаємо, що виокремлення бунту як основного важелю впливу на людську долю є вирішальним.

Драматична поема Лесі Українки «На полі крові» стала поштовхом до переосмислення постаті Юди в суспільстві. Цей твір, на нашу думку, розхитує усталену картину світу християн, для яких Юда — зрадник. Соціальний акцент у висвітленні теми — переосмислення поетесою традиційної християнської легенди. Леся Українка, із відомим талантом до сумлінної історичної стилізації, кладе в основу першоджерело — євангельську історію. Але підходить до неї раціоналістично. Надає євангельським мотивам своєї інтерпретації та психологічних тлумачень. Індивідуальна творчість нових часів по-новому підходить до цієї, визначеної віками традиції, Юдиної постаті. Осмислює за новими критеріями, з тенденцією — по-своєму переглянути церковно-канонізовану літературну спадщину. Осмисливши чималий пласт літературних творів, можемо зробити висновок: у багатьох письменників (Л. Андрєєва, А. Немюєвського, Ф. Петручелі та інших) з'являється немов протест проти великої історичної кривди, співчутливий інтерес, симпатія, бажання реабілітувати Юду через глибше розуміння його психології. Втім процес реабілітації Юди в Лесі Українки проходить через пропускання героя крізь парадигму вільності вибору. Один із головних героїв поеми, Юда, прийнявши своє рішення, не намагається виправдати чи спростувати його, він розуміє, що його вчинок має наслідки, але його вибір — це власне справа самого Юди та нікого більше. Звичним для авторки є висвітлення непокори та презирства до Бога. Зокрема бунтівну манеру викладу вбачаємо в таких рядках: *«Ні, він не був великий! То велика / була його жадоба і пиха! / А він не вмів нічого довершити. / Все в нього розливалось в словах. / Я хутко се збагнув. Найвиразніше / се стало тут, в Єрусалимі. Знаєш, / був час, що на руках його носили, «Осанна Сину Божому!» — гукали... [5, с. 61].*

Євангелії дають мало фактів для розуміння Юдиної зради, проте у той же час Леся Українка намагається показати суспільству свій погляд на цю проблему. Вважаємо, що така інтерпретація витікає з власних переконань, які були частиною світогляду та світосприйняття письменниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970-1980. — 256 с.
2. Камю А. Бунтівна людина / Альбер Камю // Вибрані твори у 3 т. – Т. 3. — Харків : Фоліо, 1997. — 625 с.
3. Гром'як Р. Т. Давнє і сучасне / Роман Теодорович Гром'як. — Тернопіль : ЛІЛЕЯ, 1997. — 272 с.
4. Леся Українка Зібрання творів у 12 т. — К. : Наукова думка, 1975. — Т. 1 — 378 с.
5. Леся Українка Зібрання творів у 12 т. — К. : Наукова думка, 1975. — Т. 3 — С. 381-382.